

**Материалы II научно-практической конференции
посвященная государственному деятелю Кунаеву Д.А.**

**Казахстан – 2050 – стратегия развития в контексте
стратегии вхождения в 30 развитых государств мира**

17.04.2014

**Алматы
2014 г.**

УДК 94(574)
ББК 63.3(5каз)
М34

**Материалы II научно-практической конференции
посвященной государственному деятелю Кунаеву Д.А.
прошедшем 29 апреля 2014 года / Алматы: LEM, 2014. – 146 с.**

ISBN 978-601-239-320-0

Главный редактор: Аймухамбетов Т.Т. – председатель КДМ,
преподаватель политологии и самопознания АГБК

Редакционная коллегия:

1. Оралбаева А.Б. – преподаватель истории и культурологии АГБК
2. Малашевич В.А. – 1-ый заместитель председателя КДМ АГБК
3. Смирнова В.С. – председатель Совета Студенческих организаций АГБК
4. Дуз-Оглы Э. – председатель орг. комитета дебатного клуба «Полития» АГБК
5. Жамбырбаева А. - заместитель председателя орг. комитета дебатного клуба «Полития» АГБК

ISBN 978-601-239-320-0

Кенжсахметұлы С. Қазақ халқының салт-дәстүрлері: -Алматы:
2004

«Домалак ана» әдеби-көркем, тарихи танымдылық журнал. -1997
-№ 1

**Альджанова Нурлыхан;
Борбасова Қарлығаш**

докторант PhD
КазНУ им. аль-Фараби;
д. филос. н., профессор
КазНУ им. аль-Фараби

Қазақ халқының сәндік өнері

Халықтық сәндік-қолданбалы өнер – әлемдік көркем мәдениеттің негізі. Даналық пен әсемдіктің таусылмас қайнар көзі. Онда сан ұрпақтың түрлі материалдарды: ағаш, саз, жүн, металдарды өңдеу тәжірибесі бейнеленген. Көне дәстүрлерді көздің қарашығындай сақтап және байыта отырып, халықтық көркем қолөнер кәсібі қазіргі мәдениеттің айқын құбылысы болып, үй тұрмысының маңызды және бөлінбес құрамына айналды. Қолөнер туындылары қайталанбас және алуан түрлі: әсем әшекейлерден және шағын ойыншықтардан бастап күрделі кестеленген композицияларға дейін және көлемді кілемдерді, тоқыма матадан жасалған көп заттық жиынтықтарды, шыны, ағаш және металл бұйымдардарын қамтиды. Пішіндердің ықшам да мәнді үйлесімі, түстердің жоғары талғамы, өрнектердің әсемдігі, композициялық шешімі, көздің мүлтіксіздігін, қолдың дәлдігін және қиял ұшқырлығын ұштастырып, шебердің өзіне тән тәсілдермен орындауына жеткізеді. Бүгінгі күннің талабына сай сәндік-қолданбалы өнер түрлері сан алуан. «Көпшілік жұрт қазақтың ұлттық дәстүрлері мен әдет-ғұрпының сырын біле бермейді. Оларды жүйелеп, көңілге қонарлықтай етіп бекзаттыққа, имандылыққа, ізгілікке қатысты білім-танымның талаптарына сай пайдаланып

жүргендер жоктын қасы», – деп жазады өзінің бір сұхбатында Ө.Жәнібеков [1]. Негізінен, білс білген адамға қазақ халқының әдет-ғұрып, салт-дәстүрлері мейлі бала тәрбиесінде болсын, адамгершілік тұрғысынан болсын алар тағылым өте мол таптырмас құрал. Ұлы дала төсінде соңғы үш мың жыл бойы салтанат құрған көшпелі өмір салтының ең соңғы мұрагері қазақ халқы. Содан болар, көшпелі қазақтың материалдық және рухани мәдениеті тікелей байырғы салтпен шендесіп жатыр. Қазақ даласынан табылған Андронов заманындағы археологиялық олжалардың ішінде қолөнердің құрал-жабдықтары мол ұшырасады. Әсіресе, тастан, металдан жасалған ұршық бастары, жауынгерлердің үстіндегі асыл металдан дайындалған киім мен қару-жарақтар көшпелілер арасындағы орныққан өндіріс деңгейі мен өнер үрдісін айқын аңғартады. Облыс аумағынан археологиялық қазбалар нәтижесінде табылған алтын, күміс, қола, темірден соғылған өте құнды тұтыну бұйымдары, ат әбзелдері, қару-жарақтар сапасы мен жасалу шеберлігі көпшілікті таңдандыруда. Мұның өзінен осыдан мыңдаған жылдар бұрын өмір сүрген ата-бабаларымыз жер қойнауының құпиясын аша да, оның бар асылын пайдалана да білгенін, тұрмысқа қажетті тұтыну бұйымдарын, сан алуан әсемдік әшекейлерді, қару-жарақтарды жасағанын байқатады.

Бұл заттар толықтай дерлік ер адамдардың қолымен жасалған дәстүрлі қолөнер туындылары. Демек ер адамдардың қолынан шыққан қолөнер түрлері атадан балаға мұра боп қалып, бізге дейін үзілмей жалғасып келе жатқан өнер. Халықтың мәдени өмірінің, бұрынғы тұрмысының көшпенділіктен скендігін біз жақсы білеміз, сөйте тұра қазақ халқы күндеікті үй тұрмысына қажетті үй жиһаздарын, ыдыс-аяқтарын ағаштан жасап алып отырды. Арнаулы жиһаз зауыттары болмаса да халық арасынан шыққан шеберлер, ұсталар әр отау, әр шанырақтың қажетін өтеп, халықты керек-жарағымен қамтамасыз етіп келеді. Жасалған жиһаз көшпенді халықтың өміріне бейімделген, ықшам әрі жеңіл болды. Ағаштан жасалған үй жиһаздарының қатарына – ағаш төсек, ағаш жастық, жүк-аяқ, кебеже, әбдіре, сандық, жағылан және ыдыс-аяқ бұйымдары жатады. Заттардың барлығы дерлік киіз үйдің ішін әсемдеп

көрік беріп сәндеп, үйге ерекше мағыналы әсер береді. Жиһаздардың әрқайсысының орны, қойылатын жері бар, ішіне затты салып жинауға қолайлы болады. Соған орай сыртқы формалары да әр қилы, оюлап нақышына келтірілген. Кебеженің, ағаш төсектің беттері сүйекпен, теріммен, не күміспен көркемделіп отырады. Көпшілік ою-өрнектер рельефті, бедерлі болып келсе, ал кейбіреулері әр түсті бояулармен боялады.

Қазақ халқының ең ұзақ уақыт аясында көшпелі өмір салтта болу себебі, біріншіден, Еуразия Ұлы даласының ең енді тұсы Қазақ даласы болып табылады. Яғни, бұл дала бойлық бойынша тербеле көшіп-қонуға, былайша айтқанда, табиғаттың қатал құрсауынан сытылып шығып, жыл құсы сияқты мәңгілік көктемді қуалап отыруға мейілінше қолайлы еді. Екіншіден, технократтық даму бел алғанға дейін Қазақтың қуаң даласында тіршілік үшін бірден-бір қолайлы өмір салт көшпелілік болды. Үшіншіден, қазақ халқының бірыңғай өзімен тектес түркі халықтарымен шекараласып, түркі әлемінің кіндік мекенінде болуы да көшпелі өмір салттың тұрақтылығына себеп болды.

Көшпелі өмір салтқа бейімделу үшін көптеген алғышарттарды игеру керек еді. Ең алдымен, уақыт пен кеңістікті игеру қажет болды. Өйткені, уақыт пен кеңістік туралы таным-түсінік қалыптастырмай тұрып көшпелі өмір салтқа ойысу, бейнелеп айтқанда, қайда барарыңды білмей тұрып жолға шыққандай қайырсыз тірлік болмақ. Екіншіден, жыл құсы секілді қатал табиғат құрсауынан сытылып шығып, жүздеген-мыңдаған шақырым кеңістік аясында үнемі көктем мен жазға ілесіп, мейілінше ілкімдікпен көшіп-қонып жүру үшін қолайлы баспана керек еді. Бұл қажеттілік дүниеге киіз үйді әкелді. Киіз үй көшпелі өмір салттың негізгі алғышарттарының бірі болғандықтан ұдайы жетіліп, шындалып, сәулеттеніп отырды. Бұл ретте, киіз үйді көшпелілердің ғасырлар бойғы өмірлік тәжірибесінің, ой өрісінің, талғам-танымының және шеберлік-шалымының ең жарқын айғағы деуге болады.

Тал бойына қазақтың мыңдаған жылғы шығармашылық ізденісін жинақтаған киіз үй жинамалы жылжымалы сәулет өнерінің үлгісі ретінде өзінің қайталанбас болмысымен қайран қалдырады [2, 3-4].

Әдетте киіз үйдің ең көп тараған негізгі түрі – алты канат үй. Алты канат үй дегеніміз - алты керегелі үй деген сөз. Сонда үйдің үлкен-кішілігі, оның канат санына байланысты. Канат санына қарай кереге бастарының саны, кереге басына қарай уық саны әр түрлі болып келеді. Мұнымен бірге кереге көздерінің үлкен кішілігіне қарай тор көз кереге(жұдырық сиятындай), жел көз кереге (қос жұдырық сиятындай) деп бөлінеді. Киіз үйдің жасау-жиһаздарының бірі – тамақ, азық-түлік салу үшін әшкейлеп, оюлап жасайтын ағаш сандық – кебеже. Кебеженің халық тұрмысындағы көшіп-кону кезінде түрлі зат салуға арналған көш кебеже деген түрі де болған. Кебеже – кімге болса да өте қажет бұйым. Сондықтан ағаш ұсталары оны, көбінсе, ешкімнің тапсыруынсыз көптеп жасап, шетінен алушыға сата береді екен. Орта сеппен кебеженің ұзындығы 70-90см, биіктігі – 40-50, ені 40-45 см шамасында жасалған. Кебеженің төрт қабырғасы, түбі мен қақпағы төрт қырлы төрт қазық арқылы біріктіріледі. Мұның бет жағын ғана әсемдейді. Кебеженің бетін оюлап, сырлап көркемдеу Қазақстанның батыс өңіріне тән. Ал кебеженің әлдеқайда үлкен түрі абажа деп аталады. Абажаға ыдыс-аяқтар мен азық-түлік сақтаған. Ағаш шеберлері ағаштан ойып, қымызға арналған ожау, тегенс, саптыаяк, зерен, күбі, табак, астаулар (ет салатын ағаш ыдыс), сонымен бірге бидай, тары түйетін келі мен олардың қажетті бөлшектері келсап, піспек сияқты бұйымдарды өз жерімізде өсетін ағаш түрлерінен ұқсатып жасай білген. Ағаштан ойып жасалған кішілеу ыдыс тостаған деп аталса, ас салатын жайпақ ыдыс табак деп аталған. Ғылыми деректер бойынша Қазақстан жерінде қолөнер кәсібі мұнан скі жарым мың жыл бұрын түрлі тайпалардың творчествасы арқылы байқап, ұрпақтан- ұрпаққа мәдени мұра болып қалып келсді.

Ежелден көшіп-қонып, мал баққан қазақ халқы үшін көліктің негізгі түрі – салт ат болды, ал соған орай, ер-тұрман жабдықтарының алатын орны да өзгеше еді. Халық басынан өткен сан қилы оқиғаларға сай мұның да өзінше даму, өзгеру процесі жүріп жатты. Мұның өзі қазақ халқының қол өнерінің қандай дәрежеде болғанын аңғартады.

Ер-тұрман көне заманнан бәрі көшпелі халық өмірінің заңды қажеттілігіне сай қалыптасты. Мәселен, аukatты қазақ отбасы өз бетімен салт жүруге жараған барлық балаларына түгелдей ер-тұрман дайындаған. Ал, қайсыбіреулері баласы туысымен-ақ, атақты ершілер қосқан тамаша ер, сәнді тұрмандарын дайындауға қамданатын. Сондықтан, қазақ даласының қай жерінде болмасын ер тоқым жасау ісі кең өріс алған. Осыған орай ершілер өнері жоғары бағаланып, тәжірибелі ершілерді қысы-жазы бірдей қолдан қолға тигізбей ер қостырып отырған [3]. Алтыбаканды назардан тыс қалдыру мүмкін емес, өйткені оның конструкциясы табиғи түрде дәстүрлі бұйымдар қатарына енеді. Алтыбаканды безендіріп, жауыннан, ылғалдан қорғап отырған, бұдан бөлек бір кездері кесіліп алынған ағашқа ерекше қатынаста болған. Көшпенді мәдениетінің феноменін ұсынған дәстүрлі қолданбалы өнер бойынша ең керемет материалдар мұражай экспозицияларында қойылған. XIX ғасырдың соңы мен әсіресе, бүгінгі күні қатары толыққан XX ғасырдың 50 жылдарына дейінгі туындыларды сақтаған этнографиялық коллекциялар, Қазақстан мұражайларының қорлары мен сақтау бөлмелері, кілем-киіз өнерінің, кестенің, зергерлік өнердің, ағашты көркемдеп өңдеу өнерінің, теріні безендіруді және сүйекті инкрустациялаудың үлгілерін ұсынады. Бай инкрустацияланып, өрнектелуі мен қызметі бойынша түрлілікке ие болған олардың жағымды қасиеттері бар: XX ғасырдың бірінші жартысына дейін кең етек жайған тіл-көзден сақтау, қорғайтын секілді наным-сенімдер. Олардың көркемдік-образдық жүйесі мифологиялық көзқарастардың, салт-дәстүрлер мен ғұрыптардың көнедегі қабаттарының айнасы. Төсеніш және қабырғаға тұтатын киіз, түкті және түксіз кілемдердің, басқұрлардың (таспалар) жинағы едәуір көлемді. Қабырғаға тұтылатын, кестелеп тоқылған түрлі-түсті кілем-түскиіздер аз көлемде ұсынылған (түскесте, негізі матадан болғандықтан олар тез шіріп кетуге жақын). Қолданылатын материалдардың жалпылығына қарамастан, олардың барлығы әртүрлі ру-тайпалық топтар мен аудандарға тән өздерінің ою-өрнегінің, колористік құрылымы мен өрнегінің өзгешелігімен ерекшеленеді [4]. Киіз үй – ғаламның моделі. Бүкіл ғалам мен

адам арасын байланыстырушы. Рухани мәдениет ретінде қарастырсақ, киіз үй баспана ғана емес арғы әлсмен байланыстырып, қаскөй рухтардан қорғайтын киелі орын. Қазақ үйдің киесі шаңырақтан бастау алады. Шаңырақ – қасиетті. Шаңырақ – күннің символы. Шаңырақ көтеріліп жатқанда ешкім сөйлесмейді. Өйткені ұлы іс атқарылып жатқанда үнсіздік орнауы тиіс. «Жеті уық шаншылғанша жетесіз ғана сөйлейді» деген сөз осының дәлелі. Шаңырақтың төрт күлдіреуіші – төрт тарапты білдіреді. Уықтарды күннің шашырандысы деп ұғыңыз. Ертеректе шаңыраққа үрлеген қарын байлап қоятын болған. Оның мәнісі, құт құйылады деп есептеген.

Шаңырақ отбасының қасиет тұтар дүниесі, тұқымды жалғастыратын белгісі болып табылады. Ол ұрпақтан ұрпаққа беріледі және ата-бабалардың рухын қорғаушы ретінде саналады [5, 21].

Шаңырақтың астында ошақ орналасады. Ошақ – адамның оты. Шаңырақтың үстінде Алланың оты маздаса, төменде адамның оты лаулайды.

Есік пен төр. Киіз үйдің есігі әдетте шығысқа қаратылады. Бұл – күннің сәулесі үйге бірінші түссін дегенді білдіреді. Есікке қарама-қарсы бетте – төр. Төрдегі адам есікке қарап отырады. Егер ол малдас құрып отырса, оның әкесі жоқ деп есептеніз. Әкесі тірі адам малдас құрмайды. Отырудың өзінің осындай таңбалық мәні бар. Төрдегі адам төрелік айтады. Төрге ақ пен кара түсті сырмақ төселеді. Мәнісі, төр – ақ пен қараның ара жігін ажырата алатын адамның орны. Төрте отырып, билік айтқандар мемлекет билігіне дейін көтерілген. Мұны Орхон-Енисей жазбасындағы «төр» сөзінің мемлекет мағынасында қолданылғанынан байқауға болады.

Қазақ халқының сәндік бұйымдары күнделікті тұрмыс тіршілікте кеңінен қолданылады. Соның ішінде ұлттық киімдердің алатын маңызы зор.

Ұлттық киім – бай тарихи-мәдени мұра, оны зерттеу бізді өткен ғасырлардағы әдет-ғұрып, салт-дәстүр, халықтың хал-ахуалынан кең көлемде жан-жақты мағлұматтар береді. Қазақ халқының киімі басқа ұлттардан өзгеше өзіндік қасиетке толы. Мұның басты себебі: қазақ халқының табиғат төсінде

өсіп, еркін ғұмыр кешуімен байланысты. Қазақтың ұлттық киімдері негізінен ертедегі көшпенділер киімдерін еске түсіреді. Қазір өзіміз күнделікті киіп жүрген бірқатар киім үлгілері сақ дәуірінен бастау алады. Қазақтардың киімдерді солға қаусыратыны сақ киімдерінде, орта ғасырларда түріктерде кездеседі. Көшпенділердің киім үлгілерінің тигілу мен пішілу тәсілінде сабақтастық сақталған.

Біздің ұлттық киімдеріміз географиялық аймағына қарай да ерекше үлгілер жасалған. Олардың кейбіреуін Жетісу үлгісі, Арканың үлгісі деп бөліп жатады. Қазақтың ұлттық киім үлгілеріне көршілес тәжік, қырғыз, орыс, түркімен халықтарының киім тигу тәсілдерінің де тигізген ықпалы мол. Қыпшақтардың ішкі-сыртқы киімдері көшіп-конуға еркін, жүріп-тұруға, ауа-райының барлық жағдайларына қолайлы етіп тигілген. Негізінен, Еуропаға шалбар киюді үйреткен – Қыпшақтар. Олардың киімдері төзімді, ыңғайлы, қарапайым да әсем болған, мұндай киім киген адамдарға қыстың қаһарлы аязы, жаздың аптап ыстығы, күздің қара суығы, жауын-шашын ешбір қауіп-қатер төндіре алмаған.

Әйел киімдерінің қазақ елінің бәріне мәлім ортақ түрлері: көйлек, қимешек, жаулық, сәукеле, желек, тақия, қамзол, көзекей, кебіс-мәсі, көкірекше сияқты заттар. Әшекей, ажар жағынан қыз бен келіншек киімдері, орта жастағы әйелдер мен қарт бәйбішелердің киімдері деп төрт топқа арналып тигіледі [6].

Қазақ халқының сәндік қолданбалы өнерінің ежелгі ұлттық үлгілері мен дәстүрі ғасырлар бойы сақталып, ұрпақтан-ұрпаққа жалғасуда. Қазақтың ежелден келе жатқан киіз үйі мен күнделікті тұрмыста пайдаланатын барлық жиһаздары мен заттары ұлттық ою-өрнекпен көркемделіп отырады. Ою-өрнектері қайталанбалы әрі ашық түсті болып келетін алаша, текшелі өрнекті тықыр кілем, әшекей оюлы кебеже сияқты киіз үйдің ішіне тұтынатын сәндік жиһаздармен қатар ағаш ұқсату өнері және жібек жіптермен кестелей тоқу, ағаш пен сүйекті жымдастыру арқылы көркемдеу, тері ұқсату (бедерлі инкрустациялы), оймыш, шекіме, бұрама, қалыптама, қаптырма, көз салу секілді зергерлік өнерінің түрлері де өркен жайды.

Қазақ халқының іскерлік қолөнері, негізінен, үй кәсібі түрінде дамып отырған. Қазақ халқының көшпелі тұрмыстық қажеттігіне байланысты қолөнер шеберлері күнделікті мал шаруашылығына қажетті шылбыр, нокта, жүген, шідер, кісен, ер-тұрман жасаумен айналысып, сазбалшықтан, ағаштан, сүйектен, матадан және мал, аң терілерінен нақышты мүліктер, зергерлік бұйымдар жасап, халық қажетін өтей білген [7].

Халықтың мәдени дәрежесі өскен сайын қолөнері соғұрлым өсіп, дамып отырды. Қолөнер шеберлері үнемі шығармашылықпен жұмыс істей отырып, халыққа қажетті қолөнерлерінің алуан түрлерін өмірге келтірді. Қазақ халқының қолөнері ішінде киіз үйдің кереге, уық, шаңырақ бұйымдарын жасау, тоқымашылық, сырмақ сыру, текемет басу өнерлерімен кеңірек айналысқандығы белгілі.

Осы аталған халық шеберлері, мұрагер-шәкірттерінің тынымсыз ізденіс үстіндегі еңбектерінің нәтижесінде қазіргі таңда жалғасын табууда. Ежелден келе жатқан кәсіп қол өнер халықтың өмірімен, тұрмысымен бірге дамып, ұрпақтан-ұрпаққа беріліп отырады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1 Жәнібеков Ө. Мұным ділмәрсу емес // Егемен Қазақстан. – 1995. – 5 қазан.

2 Назарбекұлы С. Қазақтың киіз үйі. – Астана: Елорда, 2005 – 96 б.

3 Хангереева З.С., Бакитова Г.Б. Халық өнері – асыл казына // <http://olke.kz>.

4 Vestby V. CAD-CAM development in art and craft weaving: Experiences from integration in teaching and training in vocational and university level schools in Norway // Education and Computing, Volume 6, Issues 1-2, July 1990, P. 147–152.

5 Каирбеков Б. Казахская юрта. – Алматы: Дидар, 1998. – 80 с.

6 Қазақ халқының ұлттық киімдері. Национальная одежда казахского народа. National dothes of Kazakh people. – Алматы: Алматыкітап, 2007. – 384 б.

7 Күнпейіс Жұмахан. Қазақ сәндік қолданбалы өнер түрлерінің иллюстративтік анықтамасы. – Алматы: Дарын, 2006. – 18 б.

Беккали Макпал

3 ВТиПО «Б»

В настоящее время в интернете существует просто огромное количество разнообразных программ и все мы знаем, что программы, которые скачиваются из Интернета, бывают бесплатные или платные. За бесплатные само собой платить не надо, а платные (лицензионные) программы требуют от нас оплаты.

Однако не все так просто в мире программного обеспечения! На самом деле бесплатные программы в большинстве своем тоже имеют лицензию, а платные программы зачастую можно устанавливать бесплатно (на определенных условиях).

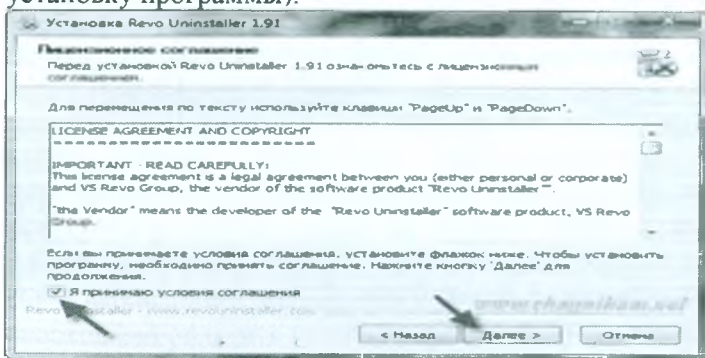
Условий же использования программного обеспечения бывает очень много, и виды лицензий существуют очень разнообразные. В этой статье давайте поговорим о том, какие же виды лицензий существуют на сегодняшний день, и попробуем разобраться, в чем их отличия.

Для начала давайте определимся с понятием **лицензия**.

Если говорить грубо - лицензия это правила использования программы. Другими словами, это обычный текст, в котором подробно описано, что пользователь может делать с программой, а чего делать не имеет права.

Вы наверное замечали, что при установке большинства программ нам необходимо согласиться с условиями Лицензионного соглашения? Обычно для этого мы просто ставим галочку и не читая нажимаем кнопку *Далее* (т.к. если

галочку не поставить, то мы просто не сможем продолжить установку программы):

Ну а коль в программе есть лицензионное соглашение, то с юридической точки зрения такая программа уже является лицензионной (даже если она является бесплатной).

Если же рассматривать финансовую сторону вопроса, то программы делятся на три большие группы: бесплатные, условно-бесплатные (с ограничениями) и платные. Каждая группа в свою очередь содержит свои разновидности лицензий, которые часто очень схожи друг с другом (найти отличия бывает довольно сложно).

Давайте попробуем разобраться с ними!

Итак...

Бесплатные программы

Эта группа содержит следующие виды лицензий:

Freeware – полностью бесплатная программа без ограничений по функциональности и времени использования. Платить за неё не надо, если мы просто пользуемся программой в личных целях (в домашних условиях).

Если же программа используется в коммерческих целях (например, на предприятии), то чаще всего за неё потребуется заплатить. Кроме того могут накладываться ограничения на распространение программы (автор запрещает распространение программы).

Open Source – бесплатная программа с открытым исходным текстом (кодом программы). Такую программу можно не только использовать, но и вносить в неё изменения (изменять код), тем

СОДЕРЖАНИЕ:

№	Ф.И.О.	Группа/должность	стр.
1	Дуз-Оглы Эльмира	2 учет «Д»	6
2	Жамбырбаева Акжана	1 учет «Б»	7
3	Журавлєва Регина	2 фин «Б»	13
4	Келгенбай Еламан	3 ВТиПО «Б»	15
5	Мукатасв Темирлан	3 ВТиПО «Б»	19
6	Малашевич Валерия	3 ВТиПО «Б»	21
7	Смирнова Вероника	3 ВТиПО «Б»	23
8	Советбеков Димаш	3 ВТиПО «Б»	25
9	Молдабасва Тогжан	1 учет «Б»	31
10	Борисов Илья	3 ВТиПО «Б»	33
11	Турар Азат	1 тех «Б»	42
12	Нысанбаев Марат	2 мен «Б»	47
13	Аймухамбетов Тимур	преподаватель АГБК	52
14	Марупова Алина	1 учет «Б»	62
15	Айгазинова Кундыз	1 учет «Б»	64
16	Аймухамбетов Тимур	преподаватель АГБК	68
17	Кульчиев Куаныш	3 ВТиПО «Б»	71
18	Жукелкызы Дина	1 учет «Б»	72
19	Миталипов Абрарбек	3 ВТиПО «Б»	74
20	Якимова Екатерина	3 ВТиПО «Б»	80
21	Отарчинова Айгерим	3 ВТиПО «Б»	87
22	Киселева Алена	2 мен «Б»	90
23	Оралбасва Айнур	преподаватель АГБК	94
24	Солтисева Ардак	преподаватель АГБК	97
25	Альджанова Нурлыхан; Борбасова Карлыгаш	КазНУ им. аль-Фараби	102
26	Беккали Макпал	3 ВТиПО «Б»	110
27	Парахадова Дарига	3 ВТиПО «Б»	115
28	Умбетбасва Лаура	3 ВТиПО «Б»	119
29	Имаханов Даурен	3 ВТиПО «Б»	125
30	Мараткызы Асsem	3 ВТиПО «Б»	131
31	Кенесбаев Акжол	3 ВТиПО «Б»	136